

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра підприємництва і торгівлі

С.О. Єрмак

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

**Кривий Ріг
2016**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра підприємництва і торгівлі

С.О. Єрмак

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри підприємництва і торгівлі
Протокол № 6
від “7” листопада 2016 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 3
від “29” листопада 2016 р.

**Кривий Ріг
2016**

УДК 005.52-029:33(072)
Є 72

Рецензенти:

О.Є. Бавико – д-р. екон. наук, доцент;
С.В. Волошина - канд. екон. наук, доцент.

Єрмак С.О.

Є 72 Економічна діагностика [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / С.О.Єрмак ;
Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф.
підприємництва і торгівлі. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. – 33 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і покликані допомогти студентам організувати вивчення дисципліни «Економічна діагностика» завдяки інформації щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

© Єрмак С.О., 2016
© Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені Михайла
Туган-Барановського, 2016

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	17
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти економічної діагностики підприємства	18
Змістовий модуль 2. Практичні інструменти економічної діагностики підприємства	21
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	24
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти економічної діагностики підприємства	25
Змістовий модуль 2. Практичні інструменти економічної діагностики підприємства	33

ВСТУП

Забезпечення ефективного управління в умовах ринку є складною проблемою, оскільки знаходячись і функціонуючи в динамічному середовищі, підприємство випробує на собі вплив багатьох, не завжди передбачуваних факторів.

Проте проведення аналізу, що розкриває загальні недоліки а роботі підприємства, не завжди дає можливість досить точно й об'єктивно встановити конкретні причини виникнення різних негативних явищ, які знижують ефективність діяльності підприємства, а, отже, не завжди дозволяє визначити, які конкретні заходи необхідно вжити керівникам для забезпечення сталої, ефективної роботи підприємства.

Економічна діагностика спрямована на оцінку стану економічних об'єктів в умовах неповної інформації, дозволяє виявити проблеми розвитку підприємства, на їх підставі вибрати показники, які найбільш повно описують ситуацію, розглянути їхній взаємний вплив, встановити "вузькі місця", зафіксувати резерви, визначити перспективні шляхи їх вирішення та розробити заходи з усунення несприятливих ситуацій.

Результати діагностики й запропоновані за ними рекомендації повинні допомогти керівництву в практичній розробці гнучкої стратегії розвитку підприємства, покликаної підвищити його адаптаційну здатність і стійкість щодо мінливих впливів зовнішнього середовища.

Важливість питань, що розглядаються навчальною дисципліною "Економічна діагностика", полягає в тому, що майбутньому економісту для прийняття оптимальних рішень треба знати основні принципи проведення діагностичного дослідження, сутність процедур оцінки, їх різноманітність, складність і вплив на ефективність діяльності підприємства.

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 5	Обов'язкова для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» рівень-магістр	
Загальна кількість годин – 150	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7,5	Лекції	
	26 год.	8 год.
	Практичні, семінарські	
	26 год.	6 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	98 год.	136 год.
Вид контролю: екзамен, курсова робота		

2. Ціль та завдання дисципліни

Ціль: формування вмінь і навичок щодо використання методичного апарату та інструментарію економічного діагностування для визначення стану підприємства.

Завдання:

- вивчення характеру дії економічних законів, визначення закономірностей і тенденцій розвитку економічних систем мікрорівня;
- оцінка ефективності функціонування підприємства і визначення на цій основі стабільності його розвитку;
- характеристика діяльності підприємства в умовах неповної інформації;
- оцінка стабільності і динаміки розвитку підприємства як системи в умовах ентропії зовнішнього середовища;
- оцінка можливих наслідків прийнятих управлінських рішень, пов'язаних з різними господарськими ситуаціями: зміною кадрової структури, змінами, що відбулися в товарному постачанні, змінами у фінансовому стані постачальників і покупців продукції підприємства, станом платоспроможності самого підприємства й ін.;

- аналіз втрачених комерційних можливостей підприємства в ретроспективі, пошук нових резервів поліпшення показників роботи в майбутньому з оцінкою "вузьких місць", що мають місце;
- оцінка поточного фінансового стану підприємства, його взаємовідносин з банками, постачальниками та покупцями, характеристику перспектив розвитку цих відносин;
- аналіз різних варіантів розвитку підприємства на конкретну часову перспективу (оперативний, середньостроковий і довгостроковий прогноз) в залежності від обраної стратегії управління;
- характеристика ділового іміджу підприємства в цілому і дослідження динаміки його зміни;
- комплексне обґрунтування всіх бізнес проектів і стратегій підприємства;
- контроль над досягненням цільових орієнтирів діяльності, над ефективністю використання ресурсів;
- пошук резервів підвищення результативності економічної системи підприємства;
- ухвалення управлінських рішень по реалізації виявлених резервів.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	лаб.	сам. робота		л	п	лаб.	сам. робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти економічної діагностики підприємства										
Тема 1. Теоретико-методологічні основи економічної діагностики діяльності підприємства	16	4	2	-	10	16	1	-	-	15
Тема 2. Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики	20	2	2	-	16	20	1	-	-	19
Тема 3. Діагностика конкурентного середовища і рейтингова оцінка його економічної діяльності	18	3	5	-	10	18	1	2	-	15

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 4. Системи показників, що використовуються в діагностиці	26	4	4	-	18	26	1	1		24
Разом за змістовим модулем 1	80	13	13	-	54	80	4	3	-	73
Змістовий модуль 2. Практичні інструменти економічної діагностики підприємства										
Тема 5. Методи узагальнення аналітичної інформації	22	4	6	-	12	22	1	1		20
Тема 6. Експертні методи діагностики економічної діяльності підприємства	16	3	3	-	10	16	1	1	-	14
Тема 7. Діагностика діяльності підприємства на основі моделі S.C.O.R.E.	22	4	2	-	16	22	1	1		20
Тема 8. Діагностика рівня економічної безпеки підприємства	10	2	2	-	6	10	1			9
Разом за змістовим модулем 2	70	13	13	-	44	80	4	3		63
Усього годин	150	26	26	-	98	150	8	6		136

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	<u>Семінар-дискусія</u> Теоретико-методологічні основи економічної діагностики діяльності підприємства	2
2	<u>Практичне заняття</u> Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики	2
3	<u>Практичне заняття</u> Рейтингова оцінка економічної діяльності підприємства	2
4	<u>Семінар-дискусія</u> Системи показників, що використовуються в діагностиці	4
5	<u>Практичне заняття</u> Методи узагальнення аналітичної інформації	6
6	<u>Практичне заняття</u> Експертні методи діагностики економічної діяльності підприємства	2
7	<u>Семінар запитань і відповідей</u> Діагностика діяльності підприємства на основі моделі S.C.O.R.E.	2
8	<u>Практичне заняття</u> Діагностика рівня економічної безпеки підприємства	2

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір статистичної інформації щодо економічного розвитку підприємства – суб'єкта дослідження, стану його системи менеджменту.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні аспекти економічної діагностики підприємства			
Семінар – дискусія Теоретико-методологічні основи економічної діагностики діяльності підприємства	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Предмет економічної діагностики. Об'єкт діагностики. Суб'єкти економічної діагностики. Загальна характеристика методичного забезпечення і практичного інструментарію економічної діагностики підприємства. Економічна діагностика в системі управління діяльністю підприємства. Роль економічної діагностики в підвищенні ефективності управління діяльністю підприємства. Місце економічної діагностики в системі управління діяльністю підприємства. Структурно-логічна модель здійснення економічної діагностики. Технологія проведення економічної діагностики діяльності підприємства. Джерело [1, 2, 3, 5, 6, 9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей, перевірка індивідуального завдання
Практичне заняття Тема 2. Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики	16	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Суть Методичний апарат та інструментарій економічної діагностики, види відхилень і їх характеристика. Допустимі межі відхилень. Суть і необхідність проведення ГЭП-аналіза. Мета, значення, застосування, етапи проведення ГЭП-аналіза. Методи ГЭП-аналіза: SWIFT, FMEA, HAZOP, FTA, FMESA, ETA. Метод аналізу дерева помилок. Переваги і недоліки методу дерева помилок. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань
Практичне заняття Тема 3. Діагностика конкурентного середовища підприємства і рейтингова оцінка його економічної діяльності	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Рейтингова оцінка економічної діяльності підприємства. Рейтинг. Рейтингове число. Мета рейтингової оцінки. Етапи методики комплексної рейтингової оцінки ефективності діяльності підприємства. Методи рейтингової оцінки ефективності діяльності підприємства: метод умовно-еталонного підприємства; метод максимуму; метод суми міст. Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Розв'язання практичних завдань.	Проведення дискусії, перевірка завдань
Семінар-дискусія	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Показники, набір	Тестування, фронтальне та

Тема 4. Діагностика конкурентного середовища підприємства і рейтингова оцінка його економічної діяльності		показників, системи показників. Комплексні системи показників. Логіко-дедуктивні та емпірико-індуктивні системи показників. Системи показників: Du Pont, Pyramid Structure of Ratios, ZVEI, система показателів RL та ін. Збалансована система показників: суть, види Етапи розробки збалансованої системи показників. Ключові показники ефективності (КПЕ). Вимоги до формування КПЕ. Стратегічна карта збалансованої системи показників. Головні підходи до забезпечення успішного застосування збалансованої системи показників. Інтеграція збалансованої системи показників в систему планування. З'єднання збалансованої системи показників з концепцією вартісно-орієнтованого управління. Дерево факторів створення вартості підприємства. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань	індивідуальне опитування, перевірка завдань
Разом змістовий модуль 1	54		
Змістовий модуль 2. Практичні інструменти економічної діагностики підприємства			
Практичне заняття Тема 5. Методи узагальнення аналітичної інформації	12	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Інтегральна оцінка. Інтегральний показник. Інтегральна оцінка динаміки фінансово-економічної діяльності підприємства. Коефіцієнти рангової кореляції Кенделла та Спірмена. Інтегральна оцінка ефективності управління підприємством. Способи розрахунку значущості показників. Інтегральна оцінка якості системи управління на основі нечітко-множинного методу. Графічний метод узагальнення аналітичної інформації. Діагностика результатів діяльності підприємства. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Практичне заняття Тема 6. Експертні методи діагностики економічної діяльності підприємства	10	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Суть і види експертних методів. Експерти, експертиза. Метод експертних оцінок. Метод опиту. Методи експертних оцінок. Анкетування. Типи питань в анкетах. Шкали оцінки. Види шкал вимірювання: шкали якісних ознак (шкала найменувань, порядкова шкала); шкала кількісних ознак (шкала інтервалів, шкала стосунків, абсолютна шкала). Інтерв'ювання. Види інтерв'ю. Метод рангів. Метод безпосереднього оцінювання. Метод зіставлення. Метод сценаріїв. Процедура технічної обробки результатів. Формування узагальненої оцінки узгодженості думок експертів. Консенсус-прогноз. Узгодженість думок по критерію Спірмена і коефіцієнт рангової кореляції Кендалла. Дисперсійний коефіцієнт конкордації. Ентропійний коефіцієнт конкордації. Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань.	Тестування, проведення дискусії, перевірка завдань
Семінар запитань і відповідей Тема 7. Діагностика діяльності підприємства на основі моделі S.C.O.R.E.	16	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Суть моделі S.C.O.R.E. Ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків в моделі S.C.O.R.E.: симптоми, причини, результати, ефекти, ресурси. Етапи діагностики за технологією SCORE. Ментальна карта підприємства. Комбінування моделі S.C.O.R.E. з іншими ефективними моделями: діаграма Ісикаві, карта стейкхолдерів, діаграма Ганта. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань
Практичне заняття Тема 8. Діагностика	6	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Суть економічної безпеки	Тестування, фронтальне та

рівня економічної безпеки підприємства		підприємства. Головна мета економічної безпеки підприємства. Основна функціональна мета економічної безпеки. Об'єкт, суб'єкт економічної безпеки. Загроза економічній безпеці. Форми прояву погроз економічній безпеці підприємства. Основна функція забезпечення економічної безпеки. Система економічної безпеки підприємства (СЕБ): основні завдання, принципи основні елементи. Стратегія економічної безпеки. Основні підходи до дослідження економічної безпеки підприємства: інформаційний, зовнішній, ресурсно-функціональний. Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Критерій економічної безпеки. Методи визначення рівня економічної безпеки підприємства: відтворювальний, нормативний, графічний, ресурсний, функціональний, імовірнісний методи. Карта ризику - ефективний інструмент оцінки економічної безпеки підприємства. Процес картографування ризику. Етапи картографування ризику підприємства. Джерело [1, 2, 4, 5, 6]. 2. Самотестування. 3. Розв'язання практичних завдань	індивідуальне опитування, перевірка завдань
Разом змістовий модуль 2	44		
Разом	98		

7. Матриця зв'язку між дисципліною /змістовим модулем/, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності*													
	Загальні							Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	
Знання теоретико-методологічних основ економічної діагностики діяльності підприємства									+					+
Розуміння методики управління по відхиленнях	+		+						+		+			
Розуміння експертних методів діагностики економічної діяльності підприємства		+			+				+	+				
Уміння здійснювати рейтингову оцінку економічної діяльності підприємства			+						+	+		+		
Розуміння підходів до побудови системи показників що використовуються в діагностиці	+	+							+		+			+
Розуміння методики проведення діагностики діяльності підприємства на основі моделі S.C.O.R.E.		+				+			+	+				
Знання основ діагностики рівня економічної безпеки підприємства			+	+			+		+	+				+

*Примітка: **Загальні компетентності:** 1. Здатність породжувати нові ідеї (креативність). 2. Гнучкість мислення. 3. Здатність застосовувати знання на практиці. 4.

Групова робота. 5. Комунікативні навички. 6. Професійне володіння комп'ютером та інформаційними технологіями. 7. Етичні установки.

Предметно-спеціальні компетентності: 1. Базові загальні питання. 2. Глибокі знання і розуміння. 3. Навички оцінювання. 4. Дослідницькі навички та уміння. 5. Математичні навички. 6. Підвищення кваліфікації.

8. Стиль викладання

Лекції, семінарські (практичні) заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, есе, самостійно опрацювання додаткових питань за рекомендованою літературою).

9. Методи оцінювання

Поточне оцінювання на семінарських (практичних) заняттях, модульний контроль, екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються протягом семестру в обсязі 100 балів.

Оцінювання протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	1		2	2		7
Тема 2	1	2		2		5
Тема 3		2	2			4
Тема 4		2		4		4
Разом змістовий модуль 1	2	6	4	8	3	23
Змістовий модуль 2						
Тема 5		2	1	5		8
Тема 6		2		2		4
Тема 7		2	1	2		5
Тема 8			2			2
Разом змістовий модуль 2		6	4	9	3	22
Разом						100/50

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми «MyTest» або письмово

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
0-30 балів – теоретична частина (тестування);
0-20 балів – практична частина (розрахункове завдання).
Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються.
Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (30 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (30 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування. Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 ситуаційне завдання на 20 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
20	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
15	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
10	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-6	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні рекомендації для вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Економічна діагностика: конспект лекцій / С.О. Єрмак; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2017. – 48 с.
2. Фролова Л.В. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посіб. / Л.В. Фролова, О.О. Никитенко, С.О. Єрмак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2007. - 158 с. (укр.мов.)

Допоміжна

1. Антикризисное управление: Учебн. Пособие. / Под ред. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 432с.
2. Бень Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства // Фінанси України. — 2002 . — №6. — С. 53—60.
3. Бердникова Т.Б. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2001. -215с.
4. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебник. – К.: Ника-центр “Эльга”, 2001. – 521 с.
5. Блинов А.О., Бутырин Г.Н., Добренькова Е.В. Управленческий консалтинг корпоративных организаций: Учебник. — М: ИНФРА-М, 2002. — 192 с.
6. Бороненкова С.А. Управленческий анализ: Учебное пособие. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 384 с.
7. Бутник О.М. Економіко-математичне моделювання динамічних закономірностей розвитку економічних систем: Монографія. — Харків: Видавництво “ІНЖЕК”, 2003. — 224 с.
8. Верба В.А., Решетняк Т.І. Організація консалтінгової діяльності: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2000. – 244с.

9. Власова Н.О. Оцінка ефективності господарсько-фінансової діяльності підприємств громадського харчування. – Харків: Харківська державна академія технології та організації харчування, 2004. – 214 с.
10. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
11. Денисов А.Ю. Экономическое управление предприятием и корпорацией / А.Ю. Денисов, С.А. Жданов. — М.: Дело и Сервис, 2002. — 416 с.
12. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. - К. : Знання, 2012. - 298, [22] с.
13. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; [уклад.: С. В. Ксьондз, О. І. Мельник]. - Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. - 75 с.
14. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Верхоглядова Н. І. [та ін.]. - Д. : Свідлер, 2011. - 331 с.
15. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. А. Писаренко, Н. Б. Проценко ; Житомир. держ. технол. ун-т. - 2-е вид., переробл. і допов. - Житомир : [б. в.], 2013. - 355 с.
16. Економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Т. Ф. Косянчук [и др.]. - Л. : Новий Світ-2000, 2007. - 449 с.
17. Економічна діагностика [Текст] : практикум / О. О. Адлер ; Вінниц. нац. техн. ун-т. - Вінниця : ВНТУ, 2012. - 89 с.
18. Економічна діагностика інтелектуального капіталу в умовах інноваційного розвитку підприємства [Текст] : [монографія] / О. М. Вакульчик, Г. Л. Ступнікер. - Д. : ІМА-прес, 2011. - 143, [4] с.
19. Економічна діагностика підприємства: теорія, методологія та практика застосування [Текст] : монографія / І. В. Кривов'язюк ; Луцький держ. технічний ун-т. - Луцьк : Надстир`я, 2007. - 260 с.
20. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.
21. Зуб А.Т. Системный стратегический менеджмент: методология и практика /А.Т. Зуб, М.В. Локтионов. — М.: Генезис, 2001. — 752 с.
22. Измайлова К.В. Фінансовий аналіз: Монографія. – К.: МАУП, 2001. – 154 с.
23. Клейнер Г.Б., Смоляк С.А. Экономические зависимости: принципы и методы построения. — М.: Наука, 2000. — 104 с.
24. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры.— М.: Финансы и статистика, 2001. — 560 с.
25. Комплексна економічна діагностика підприємства [Текст] : монографія / І. В. Кривов'язюк, Т. В. Божидарнік ; Луц. нац. техн. ун-т. - Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2012. - 226 с.
26. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. — К.: Знання, 2000. — 347с.
27. Костірко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. – 2-е вид., перероб. І доп. – Х.: Фактор, 2008. - 336 с.

28. Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения. – 2-е изд. – М.: Дело, 2001. – 392с.
29. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: Монографія. – К.: КДТЕУ, 2001. – 580с.
30. Панюшкина С. Система сбалансированных показателей // Инвестгазета. – 2004. – №26. – С. 24-25.
31. Пастухова В.В. Аналіз системи стратегічного управління підприємством: методологічний аспект // Фінанси України. – 2000. – №4. – С. 36-41.
32. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність. – К.: КНЕУ, 2002. – 302с.
33. Поліщук Н.В. Інформаційне забезпечення регулювання результатів діяльності підприємства // Фінанси України. — 2002. — №1 — С. 61—66.
34. Рапопорт Б.М. Оптимизация управленческих решений.- М.: ТЕИС, 2001. - 264 с.
35. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 400с.
36. Самуэльсон П. Основания экономического анализа / Пер. с англ. под ред. П.А. Ватника. — СПб.: Экономическая школа, 2002. — 604 с.
37. Системный анализ в управлении: Учеб. пособие / В.С. Анфилатов, А.А. Емельянов, А.А. Кукушкин; Под ред. А.А. Емельянова. — М.: Финансы и статистика, 2002. — 368 с.
38. Жигайло Н. І. Соціально-економічна діагностика [Текст] : навч. посіб. / Н. І. Жигайло. - Л. : Новий Світ - 2000, 2008. - 188 с.
39. Соціально-економічна діагностика в умовах глобалізації [Текст] : навч. посіб. / [О. Є. Кузьмін та ін.] ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2012. - 281 с.
40. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.
41. Уолш К. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. — К.: Всеуито: Наукова думка, 2001. —367 с.
42. Фатхутдинов Р.Л. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Маркетинг, 2002. -885с.
43. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.
44. Швиданенко Г.О., Олексик О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 192с.
45. Шеремет А.Д., Негашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 208 с.
46. Экономика и организация деятельности торгового предприятия: Учебник / Под ред. А.Н. Соломатина. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 292 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.bank24.ru/glossary/> (словник економічних термінів).
2. www.istock.com.ua - фінансова звітність українських компаній.
3. www.corporateinformation.com - фінансова звітність зарубіжних компаній.
4. www.sokrat.kiev.ua - фінансовий аналіз українських компаній.
5. www.ukrtrust.com - фінансовий аналіз українських компаній.
6. www.atlanta.com.ua - фінансовий аналіз українських компаній.
7. www.art-capital.com - фінансовий аналіз українських компаній.
8. www.vk-brok.kiev.ua - фінансовий аналіз українських компаній.
9. www.bankruptcy.com.ua - фінансовий аналіз при банкрутстві підприємства.
10. www.usfa.kiev.ua - Українське товариство фінансових аналітиків.

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
ПРАКТИЧНИХ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

План заняття

1.1 Предмет та завдання дисципліни „Економічна діагностика”.

1.2 Сутність економічної діагностики, її види.

1.3 Економічна діагностика в системі управління підприємницькою діяльністю.

1.4 Загальна характеристика методичного забезпечення економічної діагностики підприємницькою діяльністю.

1.5 Практичний інструментарій економічної діагностики

Література [1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 13, 17, 19, 23, 26, 31, 45]

Вид заняття *семінарське заняття*

Мета: Формування у студентів розуміння сутності поняття «економічна діагностика», визначення її видів в залежності від кваліфікаційної ознаки, місце діагностики в системі управління підприємництвом.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі обговорення дискусійних питань.

ТЕМА 2. МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

План заняття

2.1. Загальна характеристика інструментарію економічної діагностики.

2.2. Системи показників, використовуються в економічній діагностиці.

Література [1, 3, 4, 5, 6, 10, 17, 18, 20, 26, 31, 45]

Вид заняття: *семінарське/практичне заняття*

Мета: Формування у студентів розуміння сутності управління по відхиленням, ГЕП-аналізу та методу аналізу дерева помилок.

Ілюстративний матеріал: Лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань з даної теми.

ТЕМА 3. ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА І РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План заняття

- 3.1. Конкурентне середовище підприємства: умови його формування і чинники впливу
- 3.2. Методика діагностики конкурентного середовища
- 3.3. Сутність і види рейтингових оцінок
- 3.4. Методи проведення рейтингової оцінки підприємства

Література [1, 3, 4, 5, 6, 10, 17, 18, 20, 26, 31, 45]

Вид заняття: *практичне заняття*

Мета: Формування у студентів розуміння сутності поняття «управлінська діагностика», визначення основних інструментів діагностики ефективності управління підприємством та основних моделей управління.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань.

ТЕМА 4. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА БАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ

План заняття

- 4.1. Збалансована система показників: сутність, види.
- 4.2. Етапи розробки збалансованої системи показників.

Література [1, 3, 5, 7, 13, 17, 23, 26, 31, 45].

Вид заняття: *практичне заняття*

Мета: Формування у студентів розуміння сутності понять «показники», «набір показників», «система показників», видів систем показників, які використовуються в економічній діагностиці та застосування їх у управлінні підприємницькими структурами.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 5. МЕТОДИ УЗАГАЛЬНЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

План заняття

5.1 Інтегральна оцінка ефективності управління підприємством

5.2 Діагностика результатів підприємницької діяльності

Література [1, 2, 3, 6, 11, 17, 18, 20, 26, 31, 40, 42, 45, 46].

Вид заняття: *практичне заняття*

Мета: Формування у студентів навичок узагальнення інформації за допомогою інтегральних методів діагностики, а також формування оцінки загальної ефективності діяльності підприємства на основі даних інструментів.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань.

ТЕМА 6. ЕКСПЕРТНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

План заняття

6.1 Сутність та види експертних методів.

6.2 Процедура технічної обробки результатів експертного опитування.

Література [1, 2, 3, 4, 10, 11, 20, 26, 31, 40, 42, 43]

Вид заняття: *семінарське/практичне заняття*

Мета: Формування у студентів розуміння методів експертної діагностики, визначення узгодженості думок експертів та консенсус-прогнозу економічних показників підприємницької діяльності.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення семінарського заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Тема 7. ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ МОДЕЛІ S.C.O.R.E.

План заняття

- 7.1 Сутність та методи візуалізації проблемних ситуацій.
- 7.2 Класифікація методів візуалізації економічної інформації.
- 7.3 Інтелект-карти.
- 7.4 Сутність моделі S.C.O.R.E .

Література [1, 10, 12, 14, 26, 31, 40, 42, 45].

Вид заняття: *практичне заняття*

Мета: Формування у студентів навичок візуалізації проблемних ситуацій, а також формування оцінки загальної ефективності підприємницької діяльності на основі моделі SCORE

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань.

Тема 8. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

План заняття

- 8.1 Суть економічної безпеки підприємства.
- 8.2 Стратегія економічної безпеки.
- 8.3 Методи визначення рівня економічної безпеки підприємства.
- 8.4 Карта ризику.

Література [1, 5, 11, 12, 13, 24, 26, 31, 40, 43, 45, 46].

Вид заняття: *практичне заняття*

Мета: Формування у студентів навичок візуалізації проблемних ситуацій, а також формування оцінки загальної ефективності підприємницької діяльності на основі діагностики економічної безпеки підприємства.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал, практичні завдання.

Методичні рекомендації до проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал з зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал в процесі вирішення практичних завдань.

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей, перевірка індивідуального завдання.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1) Дослідження та обґрунтування теоретичного змісту поняття «економічна діагностика»:

- дослідити підходи різних авторів до визначення поняття «економічна діагностика»;

- згрупувати різні теоретичні підходи за ознаками та обґрунтувати власне визначення поняття.

2) Місце економічної діагностики у системі управління підприємством:

- виділити спільні та відмінні риси економічної діагностики з аналізом (економічним аналізом) та моніторингом. Самостійно розробити форму таблиці та відібрати ознаки порівняння.

- побудувати схему ролі економічної діагностики в підвищенні ефективності управління підприємством.

- побудувати схему місця економічної діагностики в системі управління діяльністю підприємства.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Етіологічну і симптоматичну діагностику розрізняють в залежності від:

A. явищ, які підлягають фіксації;

B. технології створення;

C. по значенню;

D. характеру дослідження.

2. Симптоматична діагностика – це:

A. система аналізу фінансово-економічної діяльності підприємства, яка побудована за принципом встановлення причинно-наслідкових зв'язків між подіями внутрішнього і зовнішнього середовища господарювання;

B. система аналізу, яка фіксує позитивні або негативні явища різноманітних

чинників, а потім досліджує їх причинно-наслідкові зв'язки;

С. система вивчення характеру дії економічних законів, визначення закономірностей і тенденцій розвитку економічних систем мікрорівня;

Д. система, яка є об'єктом аналізу для побудови моделей чинників.

3. Який принцип діагностики передбачає, що економічна діагностика повинна точно відображати підсумки роботи та рівень використання ресурсів для стабільної діяльності підприємства?

А. комплексність;

В. точність;

С. об'єктивність;

Д. науковий характер дослідження.

4. Метою проведення економічної діагностики на підприємстві є:

А. Формування вмінь і навичок використання методичний апарат й інструментарію економічної діагностики для визначення економічного стану підприємства.

В. Встановлення діагнозу підприємства, дослідження зміни його діяльності в результаті внутрішніх і зовнішніх впливів, вивчення видів цих змін, процесу їхнього протікання.

С. Контроль над досягненням цільових орієнтирів діяльності, над ефективністю використання ресурсів.

Д. Аналіз досягнутих результатів фінансового стану, оцінка всіх видів ресурсів, використовуваних на підприємстві, витрат на виробництво й реалізацію продукції, ефективності господарювання.

5. Предметом економічної діагностики фінансово-господарської діяльності підприємства є:

А. Аналіз досягнутих результатів фінансового стану, оцінка всіх видів ресурсів, використовуваних на підприємстві, затрат на виробництво й реалізацію продукції, ефективності господарювання.

В. Контроль над досягненням цільових орієнтирів діяльності, над ефективністю використання ресурсів.

С. Формування вмінь і навичок використання методичний апарат й інструментарію економічної діагностики для визначення економічного стану підприємства.

Д. Встановлення діагнозу підприємства, дослідження зміни його діяльності в результаті внутрішніх і зовнішніх впливів, вивчення видів цих змін, процесу їхнього протікання.

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.

3. Євдокимова Н.М., Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Костірко Л.А. Діагностика потенціалу фінансово-економічної стійкості підприємства: Монографія. – 2-е вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2008. -336 с.

5. Швиданенко Г.О., Олексик О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: Монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 192с.

6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>

7. Національна парламентська бібліотека України
<http://www.nplu.kiev.ua/>

8. Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького
<http://www.odnb.odessa.ua/>

9. <http://www.rada.kiev.ua/>

10. <http://www.nau.kiev.ua/>

11. <http://www.liga.kiev.ua/>

12. <http://www.ukrpravo.kiev.com>

ТЕМА 2. МЕТОДИЧНИЙ АПАРАТ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1) Суть управління по відхиленнях, види відхилень і їх характеристика.
- 2) Допустимі межі відхилень.
- 3) Системи показників, використовувані в економічній діагностиці

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Шляхом статистичного відбору найзначущих показників для підприємств створені:

А. емпірико-індуктивні системи

В. логіко-дедуктивні системи

С. системи кореляційної залежності

D. системи інтегральної оцінки

2. Взаємозв'язок між рентабельністю реалізації, віддачею активів і співвідношенням активів і власного капіталу характеризує система:

- A. DuPont
- B. Pyramid Structure Ratios
- C. ZVEI
- D. RL

3. Аналіз економічного зростання і структурний аналіз є блоками системи показників:

- A. Du Pont
- B. Pyramid Structure Ratios
- C. ZVEI
- D. RL

4. Експертна система діагностики і аудиту фінансово-господарського стану підприємства оброблена:

- A. аудиторською фірмою "АУРУМ"
- B. агентством з питань запобігання банкрутства підприємств і організацій
- C. Мінекономіки України
- D. Фундацією державного майна України

5. Шість найефективніших для мети прогнозування коефіцієнтів, які відображають відношення: грошового потоку до позикового капіталу; чистого прибутку до всього капіталу; позикового капіталу до всього капіталу; робочого капіталу до всього капіталу; оборотного капіталу до короткострокового позикового капіталу; грошових коштів, які будуть використані найближчим часом, за вирахуванням короткострокового позикового капіталу до виробничих витрат без амортизації входять до складу системи показників:

- A. ZVEI
- B. Beaver
- C. Du Pont
- D. Pyramid Structure Ratios

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Фатхутдинов Р.Л. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М.: Маркетинг, 2002. -885с.

5. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.

6. Портер М. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. А. Олійник, Р. Скільський. — К.: Основи, 1997. — 390

Тема 3. ДІАГНОСТИКА КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА І РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Форми контролю: проведення дискусії, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1) Рейтингова оцінка економічної діяльності підприємства. Рейтинг. Рейтингове число. Мета рейтингової оцінки.

2) Етапи методики комплексної рейтингової оцінки ефективності діяльності підприємства.

3) Методи рейтингової оцінки ефективності діяльності підприємства:

- метод умовно-еталонного підприємства; метод максимінімуму;

- метод суми міст.

3.Розв'яжіть тестові завдання.

1. До основних етапів комплексної порівняльної рейтингової оцінки підприємств не відноситься:

А. збір і аналітична обробка початкової інформації за досліджуваній період;

В. вибір і економічне обґрунтування системи показників і критеріїв оцінки господарської діяльності підприємства;

С. ранжирування підприємств по рейтингу;

Д. контроль за дотриманням встановлених нормативів;

2. У основі розрахунку підсумкового показника рейтингової оцінки лежить:

А. порівняння підприємств по кожному показнику з еталонним підприємством;

В. суб'єктивна думка експертів;

С. середньогалузеві показники діяльності;

Д. все вище перераховане;

3. Система показників при проведенні рейтингової оцінки повинна відповідати наступним вимогам:

- A. максимально інформувати і давати цілісну картину діяльності підприємства;
- B. показники в основному повинні мати однакову спрямованість;
- C. для всіх показників повинні бути вказані числові нормативи;
- D. всі відповіді вірні.

4. До основних вимог, яким повинна відповідати система показників при проведенні рейтингової оцінки, не відноситься:

- A. показники повинні бути максимально інформативними і давати цілісну картину діяльності підприємства;
- B. показники повинні давати можливість проводити рейтингову оцінку підприємства як в просторі, так і за часом (за ряд періодів);
- C. показники в основному повинні мати різну спрямованість;
- D. показники повинні розраховуватись тільки за даними публічної бухгалтерської звітності підприємств.

5. Визначення рейтингової оцінки для кожного підприємства здійснюється по формулі:

A. $R_i = \sqrt{(1 - x_{1j})^2 + (1 - x_{2j})^2 + \dots + (1 - x_{nj})^2}$

B. $R_i = \sqrt{(1 - x_{1j}) + (1 - x_{2j}) + \dots + (1 - x_{nj})}$

C. $R_i = (1 - x_{1j})^2 + (1 - x_{2j})^2 + \dots + (1 - x_{nj})^2$

D. $R_i = (1 - x_{1j}) + (1 - x_{2j}) + \dots + (1 - x_{nj})$

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В. Фролова, О.О. Никитенко, С.О. Єрмак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економічна діагностика: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.

3. Варганов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

4. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

5. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.

6. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

7. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.

Тема 4. ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА БАЗІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1) Показники, набір показників, системи показників.
- 2) Комплексні системи показників. Логіко-дедуктивні та емпірико-індуктивні системи показників.
- 3) Системи показників: Du Pont, Pyramid Structure of Ratios, ZVEI, система показателів RL та ін.
- 4) Збалансована система показників:
 - суть, види;
 - етапи розробки збалансованої системи показників.
- 5) Ключові показники ефективності (КПЕ).
- 6) Вимоги до формування КПЕ.
- 7) Стратегічна карта збалансованої системи показників.
- 8) Головні підходи до забезпечення успішного застосування збалансованої системи показників.
- 9) Інтеграція збалансованої системи показників в систему планування.
- 10) З'єднання збалансованої системи показників з концепцією вартісно-орієнтованого управління.
- 11) Дерево факторів створення вартості підприємства.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Піраміда ефективності К.Макнейра, Р.Ланча, К.Кроса

А. побудована на концепціях глобального управління якістю, інжиніринга та обліку, заснованого на „діях”, тобто на тому що виконується людьми або машинами для задоволення потреб споживача.

В. система показників в якій виділено чотири групи показників: фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, людські ресурси.

С. характеризує як клієнт оцінює підприємство у порівнянні з конкурентами

Д. об'єднує в собі наступні напрями діяльності: обслуговування клієнтів і ринків, удосконалення внутрішніх процесів (підвищення ефективності і рентабельності), управління змінами і стратегією, власність і воля дій.

2. Основне призначення ЗСП Нортон-Каплана

А. пов'язати стратегію з оперативною діяльністю і вартісними факторами.

В. показати, що лежить в основі фінансових оцінок і що ними керує.

С. здійснювати діагностику ефективності діяльності підприємства.

D. немає вірної відповіді.

3. Яке з наведених тверджень не є вірним?

A. Збалансована система показників тісно зв'язана зі стратегічними цілями розвитку підприємства.

B. Складові ЗСП, запропоновані Капланом і Нортонем є обов'язковими для всіх підприємств не залежно від виду діяльності.

C. основою концепції ЗСП виступає принцип „не можливо управляти тим, що не можна вимірити”.

D. ЗСП призначається не тільки для діагностики підприємства загалом, а й для діагностики стану окремих рівнів управління.

4. Вибір ключових показників ефективності (КПЕ) відбувається в наступній послідовності:

A. виявлення причинно-наслідкового зв'язку між показниками і вироблення конкретної логіки побудови ЗСП; обґрунтування результативних показників; визначення завдань, які необхідно виконати для досягнення заданих результативних показників.

B. обґрунтування результативних показників; визначення завдань, які необхідно вирішити при формуванні показників; побудова еталонної матриці домінування.

C. обґрунтування результативних показників, які потрібно досягти; визначення завдань, які необхідно вирішити при формуванні показників; виявлення причинно-наслідкових зв'язків.

D. запровадження ЗСП; використання ЗСП в управлінні діяльністю підприємства.

5. При формуванні КПЕ необхідно дотримуватись наступних вимог:

A. зв'язок зі стратегією, збалансованість, кількісне вираження

B. галузева специфіка, активність, історичність

C. доступність і достовірність, дохідливість

D. відповіді а і в

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Табурчак П. П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.

5. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика

підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

6. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРАКТИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 5. МЕТОДИ УЗАГАЛЬНЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1) Інтегральна оцінка. Інтегральний показник. Інтегральна оцінка динаміки фінансово-економічної діяльності підприємства.
- 2) Коефіцієнти рангової кореляції Кенделла та Спірмена.
- 3) Інтегральна оцінка ефективності управління підприємством.
- 4) Способи розрахунку значущості показників.
- 5) Інтегральна оцінка якості системи управління на основі нечітко-множинного методу.
- 6) Графічний метод узагальнення аналітичної інформації.
- 7) Діагностика результатів діяльності підприємства.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Інтегральний показник повинен відповідати наступним вимогам:

- A. розробці інтегрального показника повинен передувати ретельний аналіз і вибір найважливіших показників, які характеризують всі (окремі) аспекти діяльності підприємства;
- B. всі показники варто привести до однакових одиниць виміру;
- C. всі показники повинні обчислюватися на базі інформації фінансової звітності підприємства;
- D. все вище перераховане.

2. Оцінка динаміки економічної діяльності підприємства, оцінка ефективності управління підприємством – це

- A. вимоги, яким повинен відповідати інтегральний показник;
- B. види інтегральної оцінки;

- C. етапи проведення інтегральної оцінки;
- D. складові рейтингової оцінки.

3. До основних етапів проведення інтегральної оцінки підприємства не відноситься:

- A. визначення ключових факторів успіху;
- B. вибір показників по кожному з аналітичних напрямків;
- C. визначення для кожного з показників нормативного значення і їхньої значимості;
- D. формування інтегрального показника з обліком всіх аналітичних напрямків;

4. До основних етапів проведення інтегральної оцінки підприємства не відноситься:

- A. визначення основних напрямків оцінки;
- B. вибір показників по кожному з аналітичних напрямків;
- C. визначення рейтингу підприємства;
- D. формування інтегрального показника з обліком всіх аналітичних напрямків.

5. Динамічний норматив, що представляє собою зразковий порядок руху показників, що виражає вимоги до режиму роботи підприємства й відповідає кращому динамічному стану і фінансовим результатам – це:

- A. показник-еталон;
- B. інтегральний показник;
- C. комплексний показник;
- D. узагальнюючий показник;

4. Розв'яжіть практичні завдання.

1. Розробити інтегральний показник оцінки ефективності діяльності підприємства або окремого напрямку його економічної діяльності.
2. Побудувати діаграму, на якій наочно представити ефективність діяльності підприємства або окремого напрямку його економічної діяльності.

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие

/ Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.

5. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

6. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.

7. Юкаева В.С. Управленческие решения: Учебное пособие. – М.: Издательский дом «Дашков и К», 1999. – 292 с.

Тема 6. ЕКСПЕРТНІ МЕТОДИ ДІАГНОСТИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Форми контролю: тестування, проведення дискусії, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1) Суть і види експертних методів.

2) Експерти, експертиза. Метод експертних оцінок. Метод опиту. Методи експертних оцінок.

3) Анкетування. Типи питань в анкетах.

4) Шкали оцінки:

- види шкал вимірювання: шкали якісних ознак (шкала найменувань, порядкова шкала.);

- шкала кількісних ознак (шкала інтервалів, шкала стосунків, абсолютна шкала..

5) Інтерв'ювання та його види.

6) Метод рангів. Метод безпосереднього оцінювання. Метод зіставлення. Метод сценаріїв.

7) Процедура технічної обробки результатів. Формування узагальненої оцінки узгодженості думок експертів. Консенсус-прогноз.

8) Узгодженість думок по критерію Спірмена і коефіцієнт рангової кореляції Кендалла.

9) Дисперсійний коефіцієнт конкордації. Ентропійний коефіцієнт конкордації.

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч. посібник. / Л.В. Фролова, О.О. Никитенко, С.О. Єрмак, Л.В. Івкова. – Донецьк: ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод.

посібник для самот. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.

5. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

Тема 7. ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ МОДЕЛІ S.C.O.R.E.

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1) Суть моделі S.C.O.R.E.

2) Ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків в моделі S.C.O.R.E.: симптоми, причини, результати, ефекти, ресурси.

3) Етапи діагностики за технологією S.C.O.R.E.

4) Ментальна карта підприємства.

5) Комбінування моделі S.C.O.R.E. з іншими ефективними моделями: діаграма Ісикаві, карта стейкхолдерів, діаграма Ганта.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Технічний аналіз (приклад тесту)

А. аналіз економічного і політичного стану країн, валюти яких торгуються на ринку

В. підхід до аналізу динаміки ринку на основі вивчення графічних і математичних закономірностей в русі ціни за минулий період часу

С. прогнозування зміни стану валютного ринку на підставі аналізу основних показників економічного розвитку країн, фінансових показників

Д. прогнозування зміни стану валютного ринку на підставі оцінки політичних подій, кризових явищ, природних та екологічних умов.

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч.посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.

2. Варганов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.

3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.

4. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.

5. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.

6. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.

7. Юкаева В.С. Управленческие решения: Учебное пособие. – М.: Издательский дом «Дашков и К», 1999. – 292 с.

Тема 8. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Форми контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, перевірка завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1) Суть економічної безпеки підприємства. Головна мета економічної безпеки підприємства. Основна функціональна мета економічної безпеки.

2) Об'єкт, суб'єкт економічної безпеки.

3) Загроза економічній безпеці. Форми прояву погроз економічній безпеці. Види погроз економічній безпеці підприємства.

4) Основна функція забезпечення економічної безпеки. Система економічної безпеки підприємства (СЕБ): основні завдання, принципи основні елементи.

5) Стратегія економічної безпеки. Основні підходи до дослідження економічної безпеки підприємства: інформаційний, зовнішній, ресурсно-функціональний.

6) Інтегральна оцінка рівня економічної безпеки підприємства. Критерій економічної безпеки.

7) Методи визначення рівня економічної безпеки підприємства: відтворювальний, нормативний, графічний, ресурсний, функціональний, імовірнісний методи.

8) Карта ризику - ефективний інструмент оцінки економічної безпеки підприємства.

9) Процес картографування ризику. Етапи картографування ризику підприємства.

Література:

1. Фролова Л.В. та ін. Економічна діагностика діяльності підприємств: методичний та практичний інструментарій: Навч.посібник. / Л.В.Фролова, О.О.Никитенко, С.О.Єрмак, Л.В.Івкова. – Донецьк:ДонНУЕТ ім.М.Туган-Барановського, 2007. – 158 с.
2. Вартанов А.С. Экономическая диагностика деятельности предприятия: организация и методология. – М.: Финансы и статистика, 1991 (М). – 79с.
3. Євдокимова Н.М, Кірієнко А.В. Економічна діагностика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2003. — 110 с.
4. Табурчак П.П., Викуленко А.Е., Овчинникова Л.А. и др. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие / Под ред. П.П. Табурчака, В.М. Тумина, М.С. Сапрыкина. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 352 с.
5. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексик О.І. Бізнес-Діагностика підприємства: Навч. Посіб. – К.: КНЕУ, 2008. – 344 с.
6. Экономическая диагностика: теория и методы / Н.Н. Погостинская, Ю.А. Погостинский, Р.Л. Жамбекова, Р.Р. Ацканов. – Нальчик: Эльбрус, 2000. – 320с.
7. Юкаева В.С. Управленческие решения: Учебное пособие. – М.: Издательский дом «Дашков и К», 1999. – 292 с.

Навчальне видання

Єрмак Світлана Олександрівна, к.е.н., доцент

Кафедра підприємництва і торгівлі

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

**Зведений план 2016 р., поз. № __
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.**